

Balss ergonomika

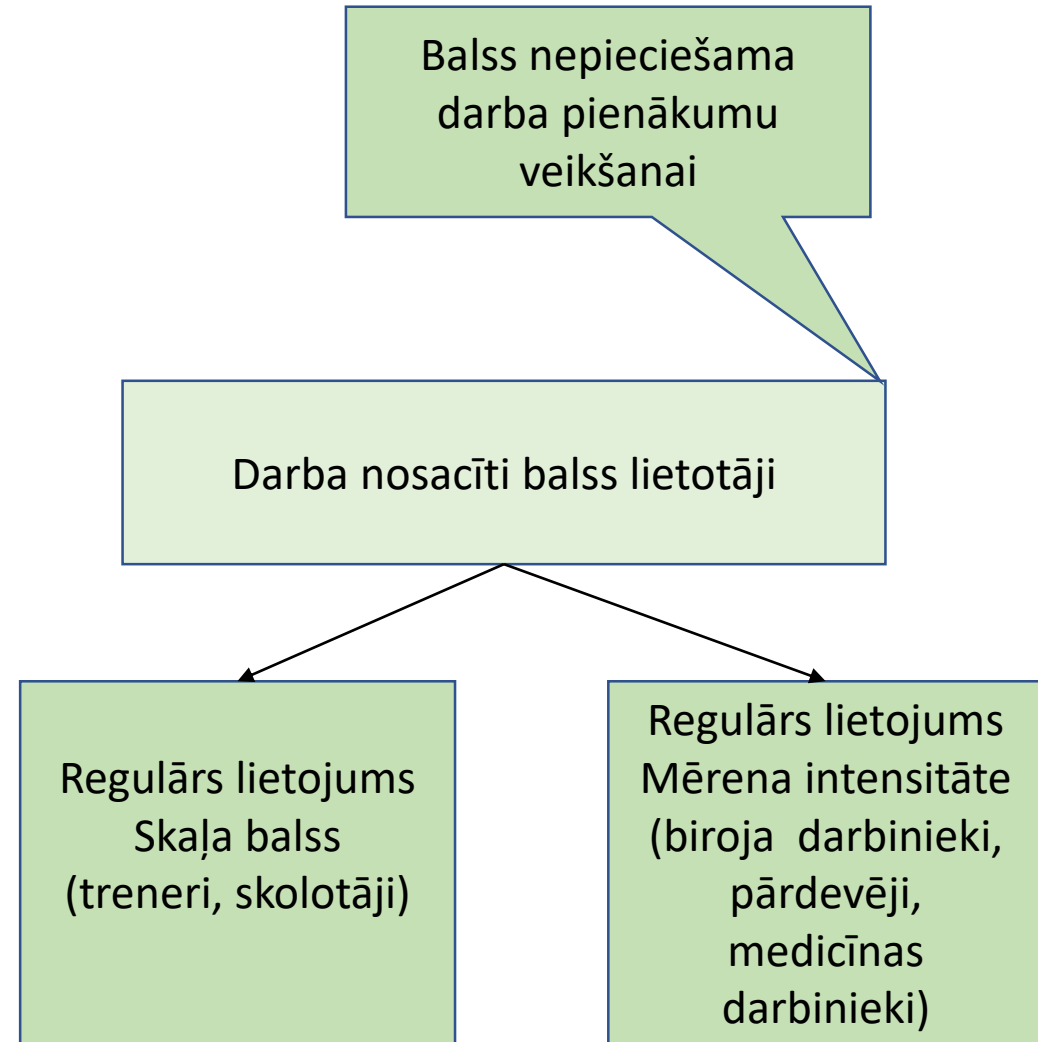
Asoc. prof. Baiba Trinīte, Dr. med.

2020

- Balss ergonomika ir viena no ergonomikas jomām.
- Balss ergonomikas kontekstā tiek pētīta runas komunikācija darba vidē, t. i., runāšana, balss veidošana, dzirdamība un dzirdētā sapratne.
- Balss ergonomikas uzdevums ir izveidot darba vidi, kurā balss lietošanai ir nodrošināti vislabākie apstākļi.
- Balss ergonomikas novērtējumam ir jābūt iekļautam kopējā darba un darba vides izvērtējumā, lai nodrošinātu veselības problēmu profilaksi.

Balss lietotāji

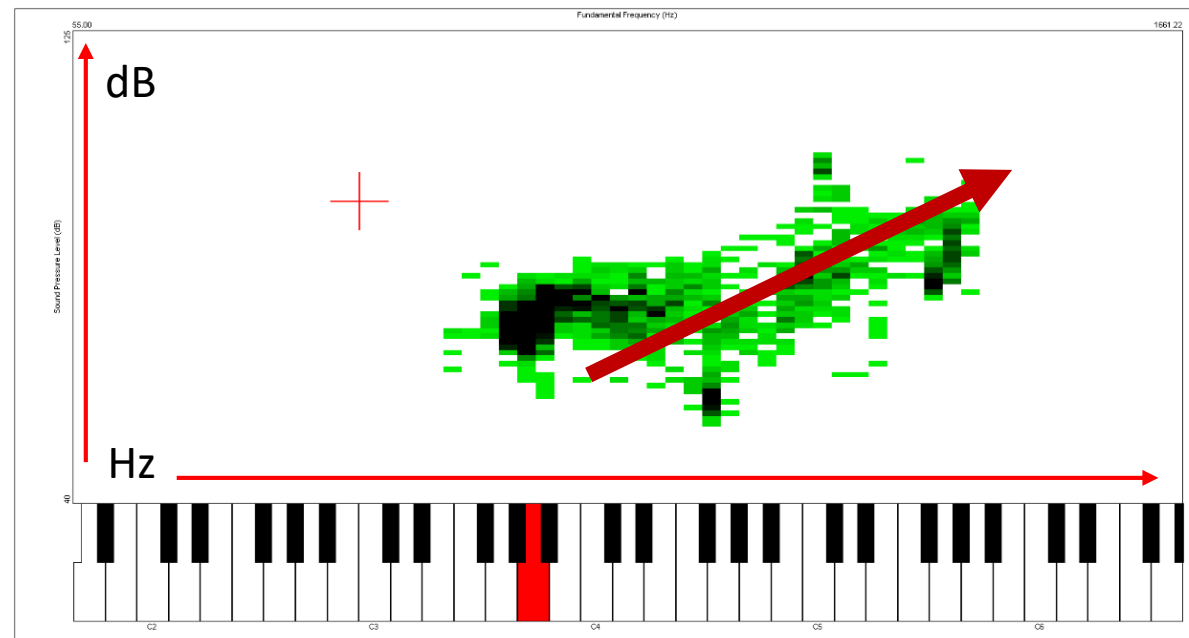

Balss traucējumu prevalence un riska faktori dažādu profesiju grupās

Profesija	Balss simptomi (%)	Darba vides riska faktori
Skolotāji (Roy et al., 2005; Pekkarinen et al., 1992; Trinite, 2013, 2019)	20-81 LV 66%	Slikta gaisa kvalitāte 42-24% Augsts fona troksnis 40% Liela balss slodze 54%
Pirmsskolas izglītības skolotāji (Sala et al., 2001, 2002)	34	Augsts fona troksnis Slikta telpu akustika Liela balss slodze 86%
Mācītāji (Hagelberg & Simberg, 2015)	27	Troksnis 31% Slikta gaisa kvalitāte 56% Slikta telpu akustika 58%
Militārās apmācības treneri Sala et al., 1996)	9	Runāšana ārpus telpām Liela runas distance Augsts fona troksnis
Biroja darbinieki (Sala et al., 2001)	18	Slikta gaisa kvalitāte 32% Telpu akustika 43% Troksnis 46%
Medmāsas (Sala et al., 2001)	17	Liela balss slodze 12%

Balss pārslodze

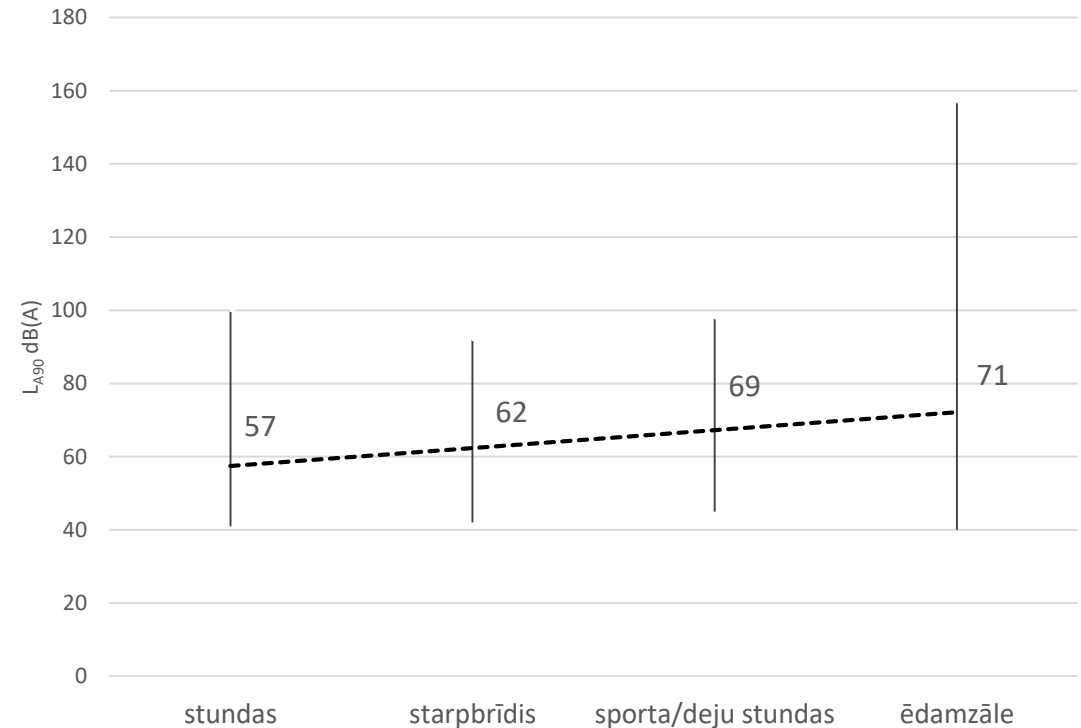
- Balss slodze = ilgums (D_t) * intensitāte (SPL)
- Balss slodze = ilgums (D_t) * intensitāte (SPL) * balss augstums (F_0)

Balss skaļums 60 dB LA @ 1 m

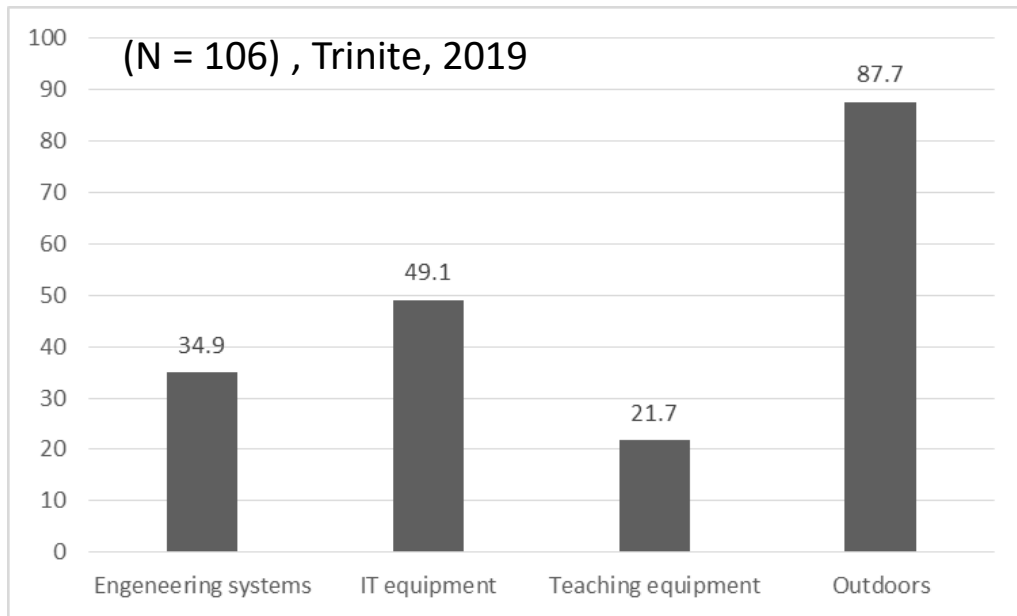
Balss intensitāti veicinoši faktori

- Balss skaļums 60 dB LA @ 1 m
- Fona (aktivitātes) troksnis
  - < 50 dB
  - Signāla – trokšņa attiecība (5-15 dB)
  - Darba organizācija, audzināšana
- Troksnis no blakus telpām, koridora, ārpusēs
- Reverberācija
  - 0,4-0,6 s (LBN)
  - $M_{T30\_prog\ n\_0.5-1\ kHz}$ 0,85 s (0,61-1,23)

Vidējais aktivitātes trokšņa līmenis, tā minimālās un maksimālās vērtības dB(A) dažādu mācību procesa aktivitāšu laikā

TROKSNIS

R
E
V
E
R
B
E
R
Ā
C
I
J
A

$T_{500-2\text{kHz}}$ 1.25 s

$T_{500-2\text{kHz}}$ 0.98 s

Balss lietošanas ilgumu ietekmējošie faktori

- Liela darba slodze
  - Stundas & starpbrīži
  - Ārpusskolas nodarbības
- Balss atpūtas trūkums
- Psihoemocionāla apmierinātība ar darbu

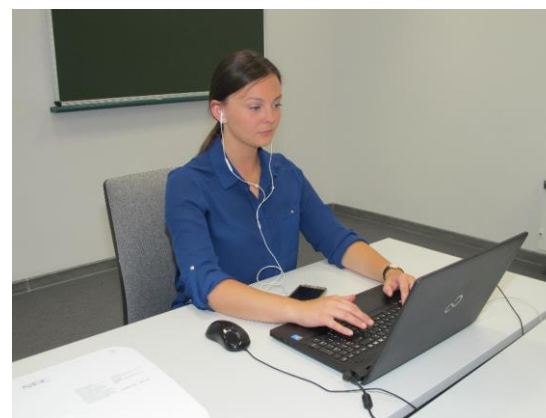
Citi balsi ietekmējoši faktori

- Iekštelpu gaisa kvalitāte
  - Temperatūra
    - Vasara 20-25 °C
    - Ziema 20-23 °C
  - Gaisa relatīvais mitrums
    - 25-60%
  - Putekļi
  - Smakas
    - Vēdināšana
    - Pelējuma sēne

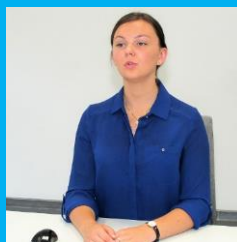
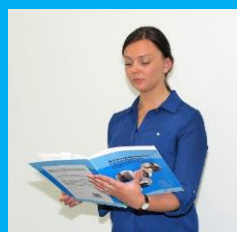
Citi balsi ietekmējoši faktori

- Balss lietošanas paradumi
- Ķermeņa poza

Balss ergonomikas novērtējums darba vietā

Rokasgrāmata un novērtēšanas veidlapas

Eva Sala
Ulla-Maija Hellgren
Ritva Ketola
Anneli Laine
Pekka Olkinuora
Leena Rantala
Marketta Sihvo

Tulkojums latviešu valodā
Baiba Trinīte

<http://voice.liepu.lv>

Balss ergonomikas neievērošanas sekas

Balss saišu
audu bojājums

- Neregulāras balss saišu vibrācijas
- Samazināta vibrāciju frekvence
- Nepilnīga balss saišu slēgšanās

Traucējums

- Balss ir aizsmakusi
- Nespēj mainīt toņa augstumu un intensitāti
- Samazināta slodzes tolerance
- Diskomforta sajūta balsenē, krekšķis

Nespēja

- Apgrūtināta darba pienākumu izpilde
- Dzīves kvalitātes samazināšanās
- Izmaina personīgo tēlu
- Sociālās dzīves ierobežojums

Ko darīt?

- Balss ergonomijas pamatkurss
- Balss vingrinājumi
  - Regularitāte
  - Ilglaicīgums
- Balss slodzes samazināšana
  - Skaņu pastiprinošās ierīces
  - Fona trokšņu samazināšana
  - Telpu akustikas uzlabošana

